

tartani fognak egy conferentiát, hogy a különböző protestans felekezeteknek már meglevő szövetkezetét megszilárdítsák és hogy az összes protestans erőket egyesítsék a közös ügy védelmére, a nélkül, hogy maguknak a felekezeteknek kormányzásába beleelegyednének. Teljesen bizonyos vagyok benne, hogy a protestansok közötti egyesülés ügye fejlődésnek indul a közel jövőben.

FERENCZ JÓZSEF.

G y ö n g y m o n d a t o k .

(Újkori íróktól.)

Isten. Isteni tulajdonok, stb.

Isten mindenütt jelen van, csak Rómában nincs, mert ott helyettese van. *Saphir*.

Maximilián császárt meglepte vadászatban egy iszonyu zivatar és leugorván lováról, udvaronczaik között hajadon fővel letérdelt, mondván: Neked, óh! mennydörgő úr, legyen mindig tisztelet! Tied egyedül minden hatalom! Te egyedül vagy császár, mi mind a te alázottaid vagyunk!

Az alkotó, jutalmazó és boszuálló egy Isten ismerete a nivelt értelem gyümölcse. *Voltaire*.

Az Isten jár! Az Isten beszél! Az Isten ír egy kis hegyen
Az Isten harczol! Az Isten emberré leszen! Az istenember meghal
kivégzés által! Ezek aztán a fogalmak! *Voltaire*.

Minél inkább ismeri az ember a természetet, annál inkább imádja annak szerzőjét. *Voltaire*.

Az istentagadás semmi jót sem tehet az erkölcestannal és annak sokat árthat. Szintén oly veszélyes az, mint a vakbuzgóság. *Voltaire*.

Legyen templomunk, hol Istent imádjuk, jótéteit énekeljük, igazságát hirdessük, az erényt ajánljuk; minden egyéb annyi, mint pártszellem, fogásosság, csalás, kevélység, fűsévénység. *Voltaire*.

Látom Istent minden művében, érzem létét ő magában és magam körül mindenben, mindenütt. De mihelyest önmagában akarom vizsgálni, akarván megtudni: hol van ő? mi? és miből áll? azonnal elillan és zavarodott elmém többé mit sem tud. *Rousseau*.

Az emberbe begyökerezett gondolat az egyetlenegy Isten felől,

többet ér, mint azok a márványépitmények, melyekben az istenimádásnak csak árnyékát látjuk. A mint a vallások szellemülnek, a templomok fölöslegessé válnak — az egyetlenegy Isten felőli azon gondolat által, melyet az okosság helybenhagy és erény általi imádássá leszen. *Lamartine*.

Isten azon czél, a ki mindig odább tartja magát azon mértéknél, melyet az emberiség megközelíthetne; mindig haladunk, soha sem érjük el. *Lamartine*.

Nem az égi testek némák, hanem az istentagadók siketek. *Chateaubriand*.

Az istentagadás senkinek sem jó: sem a szerencsétlennek, kitől a reményt elrabolja; sem a szerencsésnek, kinek boldogságát elszáritja; sem a vitéznek, kit elfélnkit; sem a nőnek, kinek szépségét és kedvességét elhervasztja; sem az anyának, a ki gyermekét elpusztíthatja; sem a főbbeknek, kiknek népeik hűsége felől más kezésük nincs, mint a vallás. *Chateaubriand*.

A pogány népek minden isteneinek eseményekkel, viszontagságokkal, átalakulásokkal teljes történelme van. A bibliai Istennek nincs életirata, nincs semmi személyes történelme; vele semmi sem történhetik, benne semmi sem változhatik, ő mindig és változhatlanul ugyanaz. *Guizot*.

Az Isten felőli képzet és annak minősége függ az apáink, a környék, az időkor vélekedéseitől, melyek a nevelés, szokás, példa s tekintély által belénk oltva megerősültek. *Helvetius*.

Az istentagadás engedetlenekké teszen. Miért számitgassuk, mennyi rosszat okozott a vallás? Jobb annál, hogyha tesszük azt a jót, a mit az tett. *Montesquieu*.

Az istentisztelet szüksége nem Istennek, hanem az embernek áll érdekében. *Constant Bénédict*.

Ne imádd se az angyalokat, se az ördögöket; ezek is, mint te, részletes és korlátolt értelmű lények. *Malbranche*.

Az istentiszteletre egybegyültek közötti megjelenés elhanyagolása legalább is igen elvetemült könnyelműségre mutat. *Feder Henrik*.

Az istenegység elve mindenütt létezik, de nincs alkalmazva. Azt a tekintély nem akarja, mert még csak úgy ismeri, mint az ő tényleges intézményeivel ellenkező tant, melynek határozott alakjával csak a bölcsészek után ismeretes, a kiket is veszélyeseknek tart. *Constant Bénédict*.

A papok, a maguk kezdő beszenteltjeikhez intézett nyilatkozataikban, az istenegységet most eltorzítják, majd ellökik; reájuk parancsolják mindig az erőszakolt szövetkezést a régi hagyományokkal, ezeknek adván az elsőbbséget. Tán a néptől elvonultan a szentélyekben szabadabb magyarázatokkal is élnek velük szemben; de az istenegység kérdése akkor csak feltételes, csak hozzátétőleges alakban jelenik meg azok figyelme előtt — ezer más kérdés között. *Constant Béniám.*

Az ember minél többre fejlődött értelmileg, az istenegység hitére áttérése annál könnyebbé, annál diadalmasabbá lett. *Constant Béniám.*

Mihelyest a természettani szabályok ismerete fölöslegessé, sőt elfogadhatlanná teszi a természetfeletti lények naponkénti közbejövételét: az istentöbbség bukása csalhatatlan s országa örökre bevégződött. *Constant Béniám.*

A természetten mindenkép hasztalan és hamis, ha a természetben más akaratot keres az isteni hatalom akaratánál. *Malebranche.*

I t a l.

Koresmai számla megkeseríti a számadást, miután jó kedvet csinált volt. *Shakespeare.*

A bor nemcsak a szerelemnek, hanem a gyűlöletnek is ad tüzet. *Jókai.*

Az ajkak és a pohár között sötét hatalmak keze lebeg. *Saphir.*

A vízben saját képedet megláthatod; a borban mások szívét kikémlelheted. *Saphir.*

Átkozott méreg az, a mely a bort jobbá teszi s a poharakat nagyobb gyönyörrel ürítetteti. *Hugo Victor.*

Mértékkel ivott bor felvidít bennünket,
De a pálinka elkábitja esziünket;
Néha az orvos is javal kis boroskát,
De sohasem hallám, hogy javal pálinkát.
Lassu méreg biz' ez, mely emészt bennünket,
Koresesá teszi régi jó magyar vérünket,
Letépi orczáink vidám tekintetét,
S hitványnyá törpíti sokaknak termetét. *Czuczor.*

Ítélet.

Az évszázadok eltűnnek, mint egy álom. Halljuk! a trombita idéz a világbíró elé. A mérleg megcsendül és a Kérub olvassa a császároknak is az ítéletet az Örökkévaló könyvéből. *Ampringen*.

Ha csak a felől ítélünk, a mit látunk, nem csalatkoznak. *Malebranche*.

Mikor valakinek ítéletét valóban bizalomra méltónak találjuk, méltán kérdehetjük: miként tette magát érdemessé e bizalomra? kétségkívül az önbírálat és mások maga felőli véleményének meghallgatása és felhasználása által. *Mill Stuart János*.

Izlés. Izlet.

Az izlés velünk született természeti képesség; de az emberek nem ugyanazon mértékben bírják azt, nem mindenikben fejlődik ki egyenlő fokra, de mindeniknél elfajulhat bizonyos okokból. *Rousseau*.

Az izlet magas fokon áll akkor, mikor csak a válogatott emberek tudja megszenvedni. *Molière*.

Az izlés igazsága ítél mind a felett, a mit kedvességnek nevezünk, ilyenek: az érzélgés, jólét, jóizűség, szellemvirág stb. A mint a dolgok biztos mérsékének érzését kiszabni nem lehet, épp úgy nem lehet meggyőzni felőle azokat, a kiknél az hiányzik. A mi több, az izlés tárgyai oly észrevehetetlen finomak, hogy azokról szabályokat sem alkothatunk. *Lambert örgrófné*.

Káromlás.

Ha a teremtmény mindenikre lövellené mennykővét, a ki elmedüheben őt káromolni bátorkodik: a sűrű fellegek a föld színét mindig fedve tartanak s a mennykőhullás meg nem szűnne. *II. Fridrik*.

Káröröm.

Azt, a miért az egyik komolyan szenved, a többiek kinevetik; örvendenek rajta, ha megalázva láthatnak valakit, a kire irigykedtek. *Jókai*.

Gyűjtötte: KISS MIHÁLY.

IRODALMI ÉRTESITŐ.

Unitárius kereszténység. Egyházi beszédek. Irta Péterfi Dénes. Budapest, 1907. Kókai Lajos bizománya. 8-ad r. V. 174 l.

Bármennyire szeretnők folyóiratunk szerkesztőjének szónoki műveit magunk is méltatni, le kell arról mondanunk. Azonban közöljük itt, a mi azokról a protestans sajtóban megjelent.

A „Protestans Szemle“ a kötetről a következő ismertetést adja:

Péterfi Dénes, kolozsvári lelkész, előkelő írója a magyar unitarizmusnak. Felfogásában emelkedettség, gondolkozásában nemeség, nyelvében szin és erő, beszédében ékesség és méltóság nyilatkozik meg, mely igehirdetői és írói tulajdonságok miatt Péterfit a nem-unitárius olvasó is élvezheti. Kézalatti beszédeit ezek a jó tulajdonságok jellemzik, a mi a rövid előszóból is látható.

A kereszténység, mondja Péterfi, a Krisztus személyiségéhez kötött vallás, az emberiség vezérlő szelleme. Egy vallás sem felel meg inkább az emberi lélek gondolatvilágának és nemes vágyódásainak, mint a Krisztus vallása. A mi a keresztény hit és életnézetet valaha az emberiség lelkéből kitolni akarta, csak arra szolgált, hogy még inkább megláttassék annak igazsága. Bárhogyan támadják ma is, avagy bármivel is akarnák helyettesíteni, az evangélium prédikáltatni fog, a szószékeken fölhangzik a keresztény ige, hogy világoljon és építsen, de az értelmi haladástól nem elkülönülve, hanem a megbővült ismeretekkel Istennek világáról és az életről még teljesebb látást, tisztább fölfogást nyerve, annál erősebb fénynyel világítson és annál bensőbben építsen. Mert a kereszténység nem oly vallás, mely a haladást kizárja s azzal szemben mint ellentét álljon, hanem magának a józan emberi haladásnak a szelleme.

Néhány darab az így felfogott kereszténységből az itt közlött beszédek, a melyeknek száma tiz, ezimei a következők: Egy az Isten. Jézus Krisztus. Keresztény eszményiség. Hívők és kételkedők.